

Винахід відноситься до області медицини і стосується засобу для підвищення неспецифічної опірності організму.

Відомі препарати подібного роду виготовлюються із женьшеню. Проте вказана рослина не росте в природних умовах України, а тому препарат з нього є дефіцитним і дорогим. Препарат із вирощуваного на Україні в штучних умовах женьшеня, виготовлюваний на об'єднанні "Лубнихімфарм" ММП, за нашими попередніми даними, недостатньо ефективний.

В основу винаходу поставлене завдання розширення групи препаратів, котрі володіють здатністю викликати загальні адаптаційні реакції і, таким чином, підвищувати неспецифічну опірність організму.

Поставлене завдання вирішується застосуванням в якості адаптогену бальзаму "Кримський".

Бальзам розроблений і виготовлений на радгосп-заводі "Нижнегорський" виробничо-аграрного об'єднання по виноградарству, садівництву і виноробній промисловості агропромислового комітету Республіки Крим. Випускається по ТУ 565/46-75-82-92 як алкогольний напитек. Бальзам містить 43° етилового спирту, 22% цукру і комплекс біологічно активних речовин, зокрема поліфеноли, ефірні масла, вітаміни, амінокислоти, макро- і мікроелементи, джерелом котрих є екологічно чисті ефіро-маслинні і пряно-ароматичні трави Криму. Всі включенні в рецептуру трави дозволені МОЗ України (1980 р.) і рекомендовані Комітетом по охороні здоров'я Європейської Ради (Страстбург, 1987 р.) по групі Н-2 як рослини, додані до їжі в малих кількостях, використання котрих вважається можливим при обмеженні активного начала в кінцевому продукті.

Для підтвердження адаптогенних властивостей бальзаму проведені експерименти на щурах і клінічні спостереження за хворими, котрі знаходились на лікуванні на курорті Трускавець. Експериментальним тваринам препарат вводили перорально в дозі 0,5 -1,0 мл/кг маси тіла в 1 - 2 прийоми протягом 4-7 днів. Для порівняння використали аптечний препарат женьшеню виробництва "Лубнихімфарм", котрий вводили по аналогічній схемі. Контрольним тваринам вводили водопровідну воду.

Шз табл. 1 видно, що введення щурам бальзаму "Кримський" викликає розвиток загальної адаптаційної реакції, що проявляється в незначному збільшенні маси наднирників, зменшенні екскреції з сечею натрію і збільшенні калію та іонів водню, а також 17-кетостероїдів. Це свідчить про активацію секреції корою наднирників глюко-та мінералокортикоїдів та андрогенів. Важливо, що така активація не є надмірною, тобто не супроводжується Інволюцією тіміко-лімфоїдної тканини, на відміну від ефекту препарату женьшеню. Загальна адаптаційна реакція спричинює підвищення неспецифічної опірності організму, що проявляється у збільшенні статичної (по часу утримання на вертикальній жердині) та динамічної (по часу плавання до знемоги) м'язової витривалості, резистентності до гіпоксії (по часу виживання в умовах розрідження повітря), холоду та іммобілізації (по попередженні викликаних ними стресорних пошкоджень міокарду, слизової шлунку та лімфолепії), прискоренні виведення та знешкодження нирками та печінкою гідрофільних та гідрофобних чужорідних речовин (ксенобіотиків). Прототипний препарат женьшеню по більшості показників виявився слабшим від бальзаму, а то й зовсім неефективним (табл. 2,3).

Людам препарат призначали по 20 крапель тричі на день протягом 8 днів на фоні традиційного санаторно-курортного лікування, котре включало пиття води "Нафтуса", озокеритові аплікації, мінеральні ванни, дієту ! ЛФК. Хворі порівняльної групи одержували женьшень по аналогічній схемі.

На малюнку графічно зображений вміст лімфоцитів в крові у людей (вісь абсцис) та після (вісь ординат) базисної санаторно-курортної терапії (світлі кружечки) із доповненням її бальзамом (темні кружечки) чи женьшенем (трикутники). Лініями виділені рівні (ступені) адаптації.

Як видно на малюнку, вживання бальзаму людьми з патологічними та преморбідними загальними адаптаційними реакціями, оцінюваними по лейкограмі периферичної крові (2), суттєво посилює адаптогенну дію санаторного лікування на курорті Трускавець, в той час як прототипний препарат женьшеню додаткової дії на лейкограму не чинив.

Висновок: бальзам "Кримський" можна застосовувати як лікарський препарат, котрий підвищує неспецифічну опірність організму шляхом викликання загальних адаптаційних реакцій.

Відмінною особливістю являється те, що адиптогенні властивості знайдені у бальзамах із рослин, що ростуть в Криму, і що адаптогенна ефективність бальзаму вища за такого препарату женьшеню вітчизняного виробництва.

Вплив бальзаму "Кримський" на показники загальної адаптаційної реакції
групи тварин (в дужках – кількість дослідів)

Показник	Інтактна	Вода з крану	Бальзам
Відносна маса (% від маси тіла)			
наднирників	$0,21 \pm 0,01 (18)$	$0,20 \pm 0,02 (6)$	$0,25 \pm 0,01 (6)$
тимуса	$0,33 \pm 0,02 (18)$	$0,33 \pm 0,04 (6)$	$0,30 \pm 0,01 (6)$
селезінки	$2,7 \pm 0,2 (18)$	$2,2 \pm 0,2 (6)$	$3,2 \pm 0,3 (6)$
Лейкоцити, 10^9 л^{-1}	$11,0 \pm 0,8 (44)$	$12,4 \pm 0,1 (8)$	$10,7 \pm 1,1 (6)$
Лімфоцити, %	$57,3 \pm 1,2 (43)$	$61,4 \pm 2,9 (7)$	$58,0 \pm 2,1 (6)$
Екскреція з сечею			
натрію, мМ/добу	$0,61 \pm 0,07 (18)$	$0,68 \pm 0,11 (6)$	$0,35 \pm 0,10 (6)$
калію, мМ/добу	$0,73 \pm 0,05 (18)$	$0,62 \pm 0,18 (6)$	$1,20 \pm 0,20 (6)$
17-КС, мкг/8 год		$43 \pm 8 (8)$	$97 \pm 22^b (6)$
pH сечі	$8,9 \pm 0,1 (10)$	$8,5 \pm 0,2 (6)$	$6,9 \pm 0,2^a (6)$

Примітка: буквою а позначені ті показники, котрі вірогідно відрізняються від таких інтактної групи тварин (в дужках – кількість дослідів); буквою б – групи женьшеню

Вплив бальзаму "Кримський" на показники неспецифічної опірності організму тварин (в дужках – кільк. досл.)

№ Показник	Вода з крану	Бальзам	Женьшень	P ₁
1. М'язева витривалість				
а) статична,сек	30±8(8)	94±22(10)	44±15(9)	<0,05
б) динамічна,хв	32±11(8)	65±17(8)	29±8(7)	<0,05
2. Елімінація ксенобіотиків				
а) екскреція фенолроту, %/2 г	63±3(15)	71±2(7)	64±3(7)	<0,05
б) нембуталова депривація, хв	159±7(16)	87±9(8)	131±8(8)	<0,05
3. Резистентність до гіпоксії, сек	118±6(7)	142±8(6)	136±7(5)	<0,05

Стреслімітуюча дія бальзаму "Кримський" у щурів (в дужках – кількість дослідів)

№	Показник	До стресу інтактна	Після стресу вода з крану
1	Вольтаж екг		
а)	зубець Т, мкВ	128±7(18)	2±20 ^a (10)
б)	з'єднання S-T,мкВ	53±6(18)	-11±13 ^a (10)
2	Лейкограма		
а)	еозинофіли, %	2,8±0,2(43)	1,8±0,4 ^a (9)
б)	лімфоцити, %	57,3±1,2(43)	23,0±1,6 ^a (9)
в)	сегментрядерні нейтрофіли, %	32,3±1,1(43)	64,4±2,4 ^a (9)
3	Цілістність слизової шлунку (екскреція фенолроту, %/4 год)	2,8±0,2(49)	5,9±0,6 ^a (10)

П р и м і т к а: букви а, б, в позначають те, що й в таблиці 1.

